संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन :

एक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको

आंशिक कार्य पूर्तिको लागि तयार पारिएको प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

लिलामणि दाहाल

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६८

संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन : एक अध्ययन   प्रस्तुतकर्ता - लिलामणि दाहाल   २०६८

संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन :

एक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको

आंशिक कार्य पूर्तिको लागि तयार पारिएको प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

लिलामणि दाहाल

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा समाजशाष्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधिको लागि आंशिक आबश्यकता पुरा गर्ने उद्देश्यले प्रस्तुत **"संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन : एक अध्ययन"** विषयक शोधपत्र **लिलामणि दाहाल**ले मेरो निर्देशन सुझाब तथा सुपरिबेक्षणमा तयार पार्नु भएको हो । म उहाँको कार्य प्रति सन्तुष्ट छु अत : शोधपत्रको अन्तिम मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

प्रेम चलाउने

(लेक्चरर)

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

मिति :- २०६८ असार ७ गते,

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

"संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन : एक अध्ययन" शीर्षक राखि त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोश्रो वर्षमा अध्ययन गर्ने **श्री लिलामणि दाहाल**ले प्रस्तुत गर्नु भएको शोधपत्रलाई स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

हस्ताक्षर

प्रा.डा. ओम गुरुङ ....

(विभागीय प्रमुख)

डा.मुक्त सिंह तामाङ ....

(बाह्य परीक्षक)

प्रेम चलाउने ....

(शोध निर्देशक)

प्राक्कथन

प्रस्तुत **“संखुवासभा, मादी राम्वेनीका तामाङहरुको संस्कार र परिवर्तन : एक अध्ययन”** शीर्षकको शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशिक कार्य पूर्तिको लागि तयार पारिएको हो । यस शोधपत्रको प्रस्तावना कार्य देखि अन्त्य सम्म आफ्नो अमूल्य समय दिई निर्देशन, सल्लाह, सुझाब एवं सहयोग प्रदान गर्नु हुने समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभागका लेक्चरर प्रेम चलाउने ज्यू प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । मेरो शोधपत्रको अन्तिम मूल्याङ्कनको क्रममा अमूल्य सुझाव एवं सल्लाह दिएर शोधपत्र परिमार्जन गर्नमा मद्दत पुर्याई दिनु हुने बाह्य परीक्षक डा. मुक्त सिंह तामाङ प्रति आभारी छु । त्यस्तै शोधपत्रको तयारीको क्रममा स्वीकृति प्रदान गरि अनुसन्धान गर्ने अबसर दिनुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. ओम गुरुङ ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । समय समयमा विभिन्न सल्लाह, सुझाबहरु दिनुहुने प्रा.डा.पदमलाल देवकोटा, डा. बिनोद पोखरेल, टिकाराम गौतम, जिवन पौडेल तथा समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर परिवार प्रति धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो जीवनको पाईला सँगै भौतिक, आर्थिक तथा हरेक क्षेत्रमा सहयोग गर्दै उच्च शिक्षा सम्म पढ्न प्रोत्साहन गरि यो अबस्थामा ल्याई दिनु हुने आदरणीय बुबा तिर्थराज दाहाल, आमा कृष्ण कुमारी दाहाल प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसै गरि अहिलेको अबस्था सम्म पुर्याई शोध कार्य गरुन्जेलको समय सम्म पनि अझै हौसला, सहयोग र प्रेरणा दिईरहनु हुने दिदी कमला दाहाल, दाजुहरु हिमाल दाहाल र सागर दाहाल, भाई लेलिन कुमार दाहाल र भिनाजु गोपाल घिमिरे प्रति ज्यादै नै ऋणी छु ।

शोधपत्रका क्रममा आवश्यक सूचनाहरु उपलब्ध गराई सहयोग पुर्याउनु हुने मादी राम्वेनी गाविसका सम्पूर्ण तामाङहरुमा धन्यबाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । त्यस्तै आबश्यक सूचनाहरु उपलब्ध गराउन सहयोग गर्नु हुने बुद्धि जिबिहरु, बिभिन्न सरकारी, गैरसरकारी संघ, संस्थाहरुलाई धन्यबाद नदिरहन सक्दिन । मेरो शोधपत्रको लेखनमा सहयोग गर्नु हुने मित्रहरु बिमल मगर, तेज प्रसाद थपलिया, सन्तोष प्रसाई, ठग प्रसाद पौडेल, गोपाल गोले, रवि न्यौपाने र रबिन थापा पनि धन्यबादको पात्र हुनु हुन्छ ।

अन्त्यमा यस शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग गर्नु हुने सबैलाई धन्यबाद दिन चाहन्छु ।

लिलामणि दाहाल

मिति :- २०६८ असार, कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

विषय सूची

शीर्षक	पृष्ठ
सिफारिस पत्र	i
स्वीकृति पत्र	ii
प्राक्कथन	iii
विषय सूची	iv
तालिका सूची	vii
संक्षिप्त रुप	viii
अध्याय-एक	
परिचय (Introduction)	
१.१ पृष्ठभूमि (Background)	१
१.२ समस्याको कथन (Statements of the Problem)	४
१.३ अध्ययनको उद्देश्य (Objectives of the Study)	६
१.४ अध्ययनको महत्व (Importance of the Study)	७
अध्याय - दुई	
सन्दर्भ साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Related Literature)	८
अध्याय - तीन	
अनुसन्धान विधि (Research Methodology)	
३.१ अध्ययन क्षेत्रको छनौट (Rationale of the Site Selection)	१७
३.२ अनुसन्धान ढाँचा (Research Design)	१७
३.३ नमुना छनौट (Sampling Procedure)	१७
३.४ तथ्याङ्क संकलनका श्रोतहरु (Sources of Data Collection)	१८
३.४.१ प्राथमिक स्रोतहरु	१८
३.४.२ द्धितीय स्रोतहरु	१८
३.५ तथ्याङ्क संकलन बिधि (Tools of Data Collection)	१८
३.५.१ अर्ध संरचनात्मक अर्न्तवार्ता	१९
३.५.२ अवलोकन	१९

३.५.३ बुढापाका तथा जानिफकार ब्यक्तिहरु सँग अर्न्तवार्ता र छलफल १९
३.६ तथ्याङ्कको विष्लेषण (Data Analysis) १९
३.७ अध्ययनको सीमा (Limitation of the Study) २०

अध्याय - चार

अध्ययन क्षेत्रको परिचय (Introduction of Study Area)

४.१. अध्ययन क्षेत्र (Study Area) २१
४.२ जनसंख्या (Population) २२
४.३ जातको आधारमा जनसंख्या (Population by Caste) २३
४.४ धर्म (Religion) २५
४.५ शैक्षिक अवस्था (Educational Condition) २६
४.६ आर्थिक अवस्था (Economic Status) २७
४.७ जमिनमा पहुँच (Access in Land) २८
४.८ स्वास्थ्यको अवस्था (Health Condition) २९
४.९ परिवार (Family) ३०
४.१० नातेदारी व्यवस्था (Kinship System) ३१
४.११ शारीरिक बनावट (Body) ३१
४.१२ बसाईको अवस्थिति र घरको प्रकृति (Settlement and House Structure) ३१
४.१३ भेषभुषा/गहना (Costume\Ornament) ३१
४.१४ भाषा (Language) ३२
४.१५ चाडपर्व (Religion) ३२
४.१६ महिलाको स्थान (Status of Women) ३४

अध्याय - पाँच

तामाङ जातिको संस्कार (Rituals of Tamang Caste)

५.१ जन्म संस्कार (Birth Rituals) ३५
५.१.१ गर्भको रक्षा ३५
५.१.२ न्वरान ३५
५.२ कर्म संस्कार (Karma Rituals) ३७
५.२.१ पास्नी ३७

५.२.२ छेवर ३८
५.२.३ गुन्युचोलो दिने ४०
५.२.४ विवाह ४०
५.२.४.१ मागी विवाह ४०
५.२.४.२ प्रेम र चोरी विवाह ४२
५.२.४.३ जारी विवाह ४३
५.२.४.४ अर्न्तजातीय विवाह ४३
५.२.४.५ विधवा र सट्टा विवाह ४५
५.३ मृत्यु संस्कार (Death Rituals) ४५
५.३.१ दाह संस्कार ४५
५.३.२ घेवा ४७

अध्याय- छ

संस्कारमा आएको परिवर्तन र यसका कारणहरु (Change In Rituals and it's Causes)

६.१. गर्भ संस्कारमा आएको परिवर्तन (Change in Pregnancy Rituals) ५३
६.२ न्वरानमा आएको परिवर्तन (Change in Nwaran) ५३
६.३ पास्नीमा आएको परिवर्तन (Change in Pasni) ५४
६.४ छेवरमा आएको परिवर्तन (Change in chhewar) ५४
६.५ गुन्युचोलो दिनेमा आएको परिवर्तन (Change in Gunyucholo dine) ५५
६.६ विवाहमा आएको परिवर्तन (Change in Marriage) ५५
६.७ मृत्युमा आएको परिवर्तन (Change in Death) ५६

अध्याय- सात

सारांश र निष्कर्ष (Summary and Conclusion)

७.१ सारांश र निष्कर्ष (Summary and Conclusion) ५८
सन्दर्भग्रन्थ सूची (Reference) ६२
अनुसूची
फोटाहरु

तालिका सूची

		पृष्ठ
तालिका नं. १	वडा अनुसार मादी राम्वेनी गाविसको जनसंख्या	२२
तालिका नं. २	अध्ययन गरिएको जनसंख्या	२३
तालिका नं. ३	जातको आधारमा जनसंख्या र घरधुरी विवरण	२४
तालिका नं. ४	वडा अनुसार मादी राम्वेनी गाविसका तामाङको जनसंख्या	२५
तालिका नं. ५	धर्मको अधारमा जनसंख्या	२६
तालिका नं. ६	अध्यययन क्षेत्रको शैक्षिक स्थिति	२६
तालिका नं. ७	अध्ययन क्षेत्रको शैक्षिक स्तर	२७
तालिका नं. ८	तामाङ जातिको पेशागत अवस्था (घरमुलीको आधारमा)	२८
तालिका नं. ९	तामाङ जातिको जमिनमा पहुँच	२९
तालिका नं. १०	तामाङ जातिको परिवारको किसिम	३०

संक्षिप्त रुप

गाविस	=	गाउँ विकास समिति
जिविस	=	जिल्ला विकास समिति
साअके	=	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र
केतवि	=	केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
वि.सं.	=	विक्रम संम्वत
प्रावि	=	प्राथमिक विद्यालय
निमावि	=	निम्न माध्यमिक विद्यालय
मावि	=	माध्यमिक विद्यालय
SLC	=	School Leaving Certificate
VDC	=	Village Development Committee
ILO	=	International Labor Organization